

نامەي داىكىكى زىندانى

بەزىزان

من بە ناوى داىكانەتو ئەسەم نامەيە رەوانە دەكەم.. ئەگەرچى دەترىسم وشەكام وەكسو خويىنى ناو و گوندە مرۆشى نىشتمانەكەم و نىن و كەس لاىان لىئەنە كاتەوہ..

لەم نامەيەدا دوو بېرەدەرىتان بۆ دەنووسم:

1- ئەو رۆزى كەس بۆ دواجار بەرا پىئىشمەرگە كان لە داى زىندانە شەرىكى ئازاىانە لە گوندى (قلىجان) گەرميان كىشانەو، نىئە بە گەوروو بچوو كەسوہ هەستمان بە چارەنووسى نادىيارى خۇمانكرد، ئەنجام و اش بوو.

سەرلەبەيانى رۆزى داوىسى سوپاى ئەنفال هەيتەر بە خەستى ناوچەكەى بۆردومان دەكرد و گوللە تۆپ و كاتىوشا گوندەكەى لە دووكەل ووندەكرد، هەموومان (كە چەند خىزانى بووين لە كەندەرىكى خوار ناوايى خۇمان حەشاردەبوو) لە سىمى يەكتر زۆر شتمان دەخۆنەندەو و دەمان وت: بريا نىئەش وەك فلان شەهيد بويناى، خوايە! هەر لە ناوچەى (داوى) بۆ نىئەشت نەكوشەت؟

چەند مندانلى كە فرىايى ئەو نەكەوتەبوون داىك و باپيان بىمان شارىتەو، كەوتنە بەر گولە و كۆزان.. بەئى چۆنى دەگۆرمە، واىە.. كاتى سوپاى پىر لە قىنى كلاسەوزان هاتنە ناو گوندەكە، و نىئە گورگى هار مندانە كاتىيان وەكو گونبە خۆل فرىدەدايە ناو ئىقاكانەوہ. ئەو كەسەشى سەرىپىچى دەكرد دەكۆزا.. جاشە كوردەكان لەوان خراپتەر.. يەككىمان هساواری دەكرد سەيدى وازم لىئىن با هەقى (براكەم) بىئىم كە بە دەست (پىئىشمەشكە) لە قەرداغ كۆزا.

دەست بەجى ژن و بىپاىمان جىساكردەو لە زىلى عەسكەرىدا قايمىان كرىن، پاش چەند رۆزى لە (نوگەرە سەلمان) خۇماندىتەوہ.

2- چەند رۆزى لەمەوېر (كوردەى) كوروم لە سەوش كرىتوور خەرىك بوو سەرىم ياكە كوردەو، داىكانى ترىش هەرىكە بە

مندانەكەى خۆيەو خەرىك بوو.. لە پىر قىزى ژن و مندانان لە دەروەى زىندان كەوتە بەرگۆن. بىئەنگى رۆزى حەشر بسالى كىشا بەسەر هەمووماندا. گوپى خۆمى شلكرد بەلام بەباشى تىئە دەگەيشتم، دىياربوو، دانىشتوانى بادىنسان بسون.. دەنگىكى ترىش لەناو دەنگەكاندا رايچە كاندم، هاواری تىئە بوو: كۆرەكەم مەدەن بە سەگ هىشتا نەمردووه! پاسەوانى زىندانەكان ئەوئە نەخۆشبويايە ئەيانكردە خۆراكى سەگەكان كەس لەودىوئە ئەلە دركارىكەوہ چارەرى لاشەيان دەكرد.

رودارەكە هەيتەد كارىگەر بوو كە كارى كرده سەر هەموومان، و بىستم بگرم، بەلام دەمىك بوو سەرچاوى گرپانم وشكى كرىبوو تەنھا شەختەى خەمەكانى ئەستورتر كرد. بەزىزان! ئەگەر ئازارى زىندانەكەمتان بۆ باسبىكەم لەوانەيە بەرگەى خەمى يەك ساتى دۆزارى ئەنفال نەگرن، بەلام دلنىشان دەكەم كە سەرەراى مەرگى لەبەرچا، ئاسوى هيوامان چاوى لە هەلەتەى شىرانەى ئىوہ، لەو كاتەدا كە گويمان لە تەبەى پىي پاسەوانەكانە، فرمىسەكەكانمان دەسپرن و نازارەكانمان دەشارىنەو و پروامان بەوہ بە رۆزى دىت بەگەرىنەو و بۆ خاكى خۇمان. تكام واىە ئىوہش نىئە لە بىر نەكەن.. داىك و خوشك و كۆرەكەى كاتىان لەم بىپاىانە بى قەردا دىلى داگرەن.

داىكى ئەنفالگراوتان 1988/11/22 نوگەرەلمان تىپىنى: ئەم نامەيە لە گوڤسارى پىئىشمەنگ ۋىتەم 18 سانى 1989 پلاكرادەتەرە لە ژىر ناوى خوازو (داىكى كوردە) پىئىشمەشكە: كورد فرۆشەكانى ژىم بە پىئىشمەرگەيان دەوت پىئىشمەشكە. ناورۆكى ئەم نامەيەم لەسەر نامەى داىكىكى نوگەرەلمان نووسىوہتەرە كە ئەو داىكە لەسەر پارچە پەرزەيك نووسىبووى بۆ خزمەكانى سانى 1988.

ئافرەتان چ دەلىن بۆ رۆزى رۆژنامەگەرى كوردى؟

رۆزان عوسمان، باسەمە يوسف، حەلىمە سىنجارى، ناسكە دزەيى، سوھام ھاشم

گەيشۆتە ئاستىكى پىئوست، بۆيە چاودوانى باشترپان لى دەكرىت. نىشتىسار بەكر / نووسەر و رۆژنامەنووس

بەئى ئافرەت دەتوانىت رۆژنامەنووس بىت ئەگەر ئامرازەكانى رۆشنىبىرى لەبەر دەستدەبوو. ئافرەتى كورد سەلماندىوئەتى كە دەتوانىت بەشدارى تەواى بوارەكانى ژىيان بىكات، ئەو پىئوستى بە دەرفەت و پالپىشتى تەواو ھەيە بۆ زىياتر كارابوونى... بەلام كۆمەلنىك ھۆكارى كۆمەلانىەتى ھەن كە دەبىنە رىگەر لە بەرەدەم پىئىشەوچوونى و بەرەدەم بوونى ئافرەت وەكو رۆژنامەنووس.

ھەلىمە سىنجارى / مامۇستە لە ئامادەيى كشتوكال ئافرەتى كورد بە گشتى زۆرىەى كاتەكانى لە مائەوہىو، مائەوہش ھەموو ژىيانى داگرەدو، ئافرەتى خۆپىندەوارىش زىياتر زۆرتر ھۆگرى مائەوہن، بۆيە دەرفەتتىكى ئەوتۆ نەرخسارە بۆ ئافرەتان لەو بوارە بگرە لە بىركراون بە داخەوہ.

واناگەيەننىت كە من رەشىبىنەنە دەروانە مەسەلەكەو چۆنكە سەرەتار دەستپىكى رۆژنامەوانى لە ھەردو رەگەزەكە لە ئاراداىو، ئاشكراشە كە پىپاوان لە پىئىشەوہترن..

سوھام ھاشم / بىتەر لەو تەتى دواى راپەرىنە شكوڤارەكەى گەلەكەمانەوہ، رۆژنامەگەرى كوردى زۆر پىئىشەو چوو، لەو نىئەندەشدا رۆزى ئافرەت بەرچا، ئافرەتى كوردىش زۆر لە مىئە سەلماندىوئەتى كە دەتوانىت لە ناخۆشتىن كاتدا بەرەنگارى و بەشدار بىكات.

سوھام ھاشم / يەكگرەوتوى خۇشكانى نىسلاى كوردستان: بوارى رۆژنامەگەرى يەككىكە لەو بوارەى كە لە دواى راپەرىنەوہ ئافرەتانى كوردستان بە گروپىئىكى ھارچەرخى راگەياندىان بەكارھىتتا بۆ زەفكردەوہ خەستە رووى كىشە و گرفت و ديارەكانى ژىيانى ئافرەتان، ھەروہا بەزىزان دەلىن (سەرىارى ئەو بەشدارىيەى ئافرەتان، بەلام ئەمەش تەرە ناگەيەننىت كە ئەو رۆلە

ئىئەش وەكو ئاشوورىيەكان ئەمسال وەكو چۆن گەلى كورد يىادى رۆژنامەگەرى كوردى دەكاتەوہ، ئەمسال يىادى (152) سائەى رۆژنامەنووسىي ئاشوورى دەكەنەوہ. بەشدارى ئافرەت لە بوارى رۆژنامەگەرىدا، لە دواى راپەرىنە شكوڤارەكە بەرچاوتەر بوو، بۆ ئومۇسە ئافرەت بۆتە ئەندامى سەندىكاي رۆژنامەنووسان و ئافرەت بۆتە خاوەن نىمىتيازى رۆژنامەو. تەساد. ھەر لەم يادەدا داوا لە سەرچەم ئافرەتان دەكەم كە كاراوتەر زۆر پەرە بە تواناكانىيان بەدن.

ناسكە دزەيى - دواى راپەرىنەوہ رۆژنامەگەرى كوردى ھەنگاوى باشى ناورە و زۆر بەرەوپىئىشەو چو، لەو نىئەندەدا رۆزى ئافرەتى كورد ھىچى كەمتر نەبووہ لە پىپاوان ئەگەر دەرفەتى بۆ رەخسايىت.

باسەمە يوسف / مامۇستەى زانكو لە كوردستاندا رۆژنامەنووسى پىپار نىيە، ئەى دەبىت رۆژنامەنووسى ئافرەت چۆن ھەبىت؟ ئەمە

چاپى عەرەبى ھەفەنەنامەگەمان، رىپۇتارنىكى لە بارەى دىدى ئافرەتان و ئافرەتانى رۆژنامەنووس بۆ رۆزى رۆژنامەگەرى كوردى ئامادەدووه.

بە پىئىستمان زانى چەند بەرگەبەك لە قەسەكانى ئەو بەزىزانە و بەرگىرىن، بۆ خۇنەرانى چاپى كوردى (رىگەى كوردستان).

رۆزان عوسمان / فەرمانبەر رۆژنامەگەرى، باشتر بلىن رۆژنامەى نازاد ئەو كەنالىە كە تىكراى زانىبارى و ھوالە ھەمەچەشەكان بە خەلك دەگەيەننىت، ئەم سەرەدەش سەردەمى شۆرشى زانىبارى و ئەنتەننىتە، بەلام ھىشتا رۆژنامە پىنگە و شوپىنى خۆى لە دەست نەدەو.

ئافرەتى كورد خزاوتە نىو بوارى رۆژنامەگەرىو، ئومۇسەش زۆرە لەو بوارەدا، بەلام ئەوئەيان كە كارانو تەواو ھوك رۆژنامەنووسىك دەركەوتوون بە حوكمى كۆمەلنىك ھۆكار ۋىتەرەيان زۆر كەمە.

سووزان سەنجارى / سكرىتېرى پىئىشوى يەككىتى ئافرەتانى ئاشورى:

بەنەمالەى سەدام كىچكى بى ئەوا دەكۆزن

باوكى لاس

كىچىكى بى ئەوا لە بەغدا كۆزاوہ دواى ئەوئەى لە خانەى بى ئەوايان براوہ بۆ مائى (عمىد نرھان عبدالله صالح الخطاب) كە يەككىكە لە خزمەكانى سەدام.

كىچە كۆزاوہكە بەناوى (خالدة حسين رضا) تەمەن 19 سال لە مائى (خطاب) زىاتر لە پىنج سائە كار دەكات ئەو كاتەى كە خوشكى نرھان (مرىم عبدالله صالح) لە خانەى بى ئەوايان برىوئەتى لەگەل خۆى بۆ ئەوئەى لە مائەكەيان كار بىكات كە دەكەوتتە نىك كۆشكى كۆمارى.. دواى ئەوئەى كە (خطاب) لەسەر كار لابرا كە بەرئوہەرى ئاسايشى فرۆكەخانەى سەدام بوو. (خالدە)ش لەگەلئان چوو بۆ (عۆجە).

سەرچاوەكان دەلىن: دواى ئەوئەى كە ئەتەك كرا لە لاىەن كورەكانى (نرھان) كورەكانى (عمر تركى خطاب) (خگساب و أشرف و على) تارانباران بۆ ئەوئەى پارىزگارى لە خۇيان بەكەن ھەلساوان بە كوشىتى خاىلىدە. خاىلىدە سى رۆز بە كۆزراوى ماوہتەرە بى ئەوئەى بەخاك بسپىردىت. دواى سى رۆز لە كوشىتى خاىلىدە (نرھان صالح) رايگەياند كە خاىلىدە نەخۆشەو لەوانەيە برىت بۆ ئەوئەى كەس گومان لە ھۆكارى مردنى خاىلىدە نەكات. خاىلىدە لەسەر رىي موسى- بەغدا بەخاك سپىردا بى ئەوئەى نىشانەيەك بۆ گۆرەكەى دابىرىت.

شاىيانى پاسە بنەمالەى سەدام ھەلدەسن بە بردنى ئەو كچانەى كە لە خانەى بى ئەوايان لە بەغدا بە مەرجىك دەبى تەمەنپان لە (6 15) سال بىت بۆ كارى خزمەتپىكردن. سەرچاوە:

لە قىتەرىئەوہ وەرگىراوہ

كى لە چارەنووسى ئەو ئافرەتە بەدەختە بەرپرسىارە؟!

رۆزى كۆنەپەرست دىكتاتورى عىراق، بە ھزاران تاوانى جۆر بە جۆرى ئەنجام داوہ و چەستە و رۆحى تاكى كۆمەلگاي شىواندوہ. ھاوولانى (نامىنە محمد فەرەج) كە باوكى كوردەو داىكى عەرەبە لە دەزگاي ئاسايشى رۆنم لە بابل رىكەوتى 5 / 4 / 1991 بە ھۆى ھاوسۆزى بۆ كوردەيانى دەستگىر كراوہ. لە ئەنجامى ئەشكەندەندا بە پى راپۆرتى نەخۆشخانەى شۆرشى گشتى ۋىتەم (935) بەروارى 4 / 3 / 2001 نووشى نەخۆشى اعصاب بووہ.

لە بەروارى 15 / 1 / 1992 نازاد كراوہ و چۆتە شارى كەركوك، لەوئىش رۆنم دەركىردوہ و مائەكەى ھىتەرەتەرە شارى چوار قوونە.

ناوبرا خاوەنى چەند مندالىكە و مەمەلەتى زىندانىيە سىياسىيەكانى كوردوہ و فۆرمى تايبەتى بە (موقوفىن) بۆ پىر كراوہتەرە. لەبەر ئەوئەى حوكم نەدراوہ تەنھا موقوف بووہ. كۆمەلەى زىندانىيە سىياسىيەكانى لى راپەرىن كارەكانى بۆ ئەنجام نادەن و ئەو پارمەتسىيەى بۆ زىندانىيە سىياسىيەكان دەردەچىن ناى گرپتەرە. ئەو ئافرەتە سەر بە بارەگاي سەرچەم خزمەكاندا دەكات و ھەر بەرپرسىك نامەيەكى بۆ دەنووسى و لەكۆل خۆى دەكاتەوہ.

ئايا چ دەزگايەك لەسە حوكمەتى ھەرىئەى كوردستان لەو جۆرە كەسانە بەرپرسىارە كە قوربانى دەستى رۆزىي دىكتاتورى بەعسى شوڤىن؟

كوا مافى منداڵ؟

پۆلى (4)ى سەرەتايى بووم، دەستىم لى

ھەنگرت لەبەر ئەوئەى بسارم كەم درامەت بوو نەى دەتوانى پىنداويستى قوتانچانەم بۆ دابىن بىكات. وت. باشە كورم تەمكارانەى ئەى كەن ئىئوئەى

منداڵ كەس رىتان لى ناگرى؟ لەرەلامدا وتى نەخىر كەس رىتان لى ناگرى چۆنكە مافى منداڵ پارىزگارمان ئەكات!

غەرىب خاموش - سلىمانى

ئافرەتو يەكسانى

پەيمان ئەمىن

بىپارىك دەتت كاتىك ئافرەت لەداىك دەبىت ئەوئەى وەكو ھەر مرۆڤىكى تر مرۆڤىكى ئاساىيە بەلام دەروپەر و ژىنگەى سىياسى و كۆمەلانىەتى دەبىكات بە ئافرەت واتنا ئافرەت بە ماننا تەقلد و پىرى دواكەوتوبى كۆمەلانىەتى- ھەر بۆيەش زۆر دەمىكە ئەم راستىيە وەكو بەلگەنامەيەكى رەھاو زانستى سەلمىنراو ھەو ئەگەر ئافرەتىش وەكو پىپا دەرازو دەزگاكانى كاركردنى بۆ بىكرىتەرەو بە شىوئەيەكى عەمەلى مافە بەرەوتى و مەدەنى و سىياسى و ئىدارىيەكانى بۆ دەستبەر بىكرىت ئەو ئەوئەى دەتوانىت بە شىوئەيەكى ئاساىي و سروسىي داھىنسانى گەورە و شاكارى مەزن و خزمەتى گەورە بەخۆى و بە كۆى مرۆڤاىەتى بىكات. دىيارە ئافرەتى كوردىش وەك ھەر ئافرەتانى ترى رۆز ھەلاتى نازەراست بەدەست داب و نەرىتى دواكەوتوبى كۆمەلانىەتى و سىياسەت و عەقلىيەتى پىپاوسالارىيەو بە جۆرەها كۆت و بەند و زنجىر بەستراوہتەرە بە چەندىن شىوازىش زۆلم و ستەم و چەوساندەوہ و تەساكو ئىشتا ئايدىلۆژىيائى چەق بەستو داب و فىكرى بار لىئەنە گراوہ بە پىي پىئوست لە كەش و ھەوايەكى ئاسوودە و ئارامدا بۆت و ئەوئەى وەكو پىپا لە نىو بوارە جۆر بە جۆرەكانى ژيان و كاىە و مەوقىيەكانى كۆمەلدا رۆلى خۆى بە پىي پىئوست بنوئىننىت. ئەمرۆش لە كاتىكدا لە ساىەى راپەرىنى نازار كۆمەلنىك دەستكەوتى گرنگ بۆ گەلەكەمان بەدى ھاتوون، دەبىت ئافرەتانىش زىاتر ھىزو تواناى خۇيان بچەنە گەر بۆ ئەوئەى بىتوانن لە رىگاي خەبات و تىكۆشانى خۇياندا لە رووى دەستورىي ياساىيدا ھاوسەنگى و يەكسانى خۇيان لەگەل پىپاردا لە گشت بوارە سىياسى و ئىدارى و كۆمەلانىەتىدا بەلنىن و بە ھەر شىوئەيەك بۆيان پلوت كۆت و زنجىرى سىستەمى پىپاوسالارى و نەرىتە دواكەوتوہ كۆمەلانىەتىيەكان لە دەستى خۇيان داھان.

دىيارە نايىت ئەوئەشمان لەبىر چىپت بەمى نازاد بوونى ئافرەت و داىبىكردنى مافەكانىيان باس كردن لە كۆمەلگاي مەدەنى و دىموكراسى و يەكسانى كۆمەلانىەتى جگە لە قەسەيەكى بى ناوەرۆك و خىيال خۆش شتىكى تر نىيە.

ئافرەتىك دەكۆزىت

رۆزى 17/4/2002 لە گەرەكى سەيدارەى شارى ھەولبىر ئافرەتىك بە ناوى (ف) لە مائەكەى خۆى خنكىتاربوو، بە لەچكەكەى خۆى كە رەنگى سوربو، ئافرەتەكە تەنورەيەكى رەش و كراسىكى رەنگسار رەنگى تىكەلانى لوى لەبەرەبوو.

داوئە سەعات (11) رەوانەى پىشكى دادوئەى لە نەخۆشخانەى رزگارى كرا.

دەبا ياسا كۆنەكان

ھەموار بىكرىن

شوكرىيە محەمەدەمىن رواندى

لەوئەى ژيان لەسەر گۆى زەويدا پەيدا بوو، ئافرەت بەرھەمھىنەرەو داىكە، مشور گىرىي مالى تىكەرىتى، لە چالاكىيەكانى رۆژانەى خىزانىش بەشدارى كوردو، ئەمە و ھارىكارى كۆمەلگاشى كوردو.

ئافرەت لەناو ئەو سروسىتە مەترسىدارەدا، ھەزارانىيان گىيانىان لەدەست داوہ تا بە ھونەرى زىرەكى خۆى واى كوردو پىپا بەشدارى دروستبوونى خىزان بىكات، بۆ پاراستن و مانەوئەى مرۆڤ و جگەر كۆشەكانى لە شوپىنى دىئىپاوبون بەخىو كوردو، بەرەدەمى پىشتا پىشتى مرۆڤ لە ساىەى ھونەرى داىكە. كە بەرھەم ھاتە كاىەو، كۆمەلگا دروست بوو، ژىيانى خىلەكى و كۆچەرايەتى سەرى ھەلدا، ياسا و رىسايى باوك سالاى پەيدا بوو، ئافرەت لە پىلەو پاىەى كۆمەلانىەتى كەم كرايەو ئافرەت چەوسانەو پەيدا بوو، ھەتا بەوئەى نەوستان خاوەن سەرمایە، زوى كەسانى بى دەسەلات و ھەزارو بى ناوئاشيان دەچەرساندەو.

رۆزىي كۆپلەتى زۆر لە مىئە بەناو بىنكرراو، كەچى ئافرەت لەناو خىزانى دواكەوتوودا بىان لە رۆزىمە كۆنەپەرست و دواكەوتوہكان و داب نەرىتى خىلەكى، تا ئىشتاش لىي رزگار ناىن ھەر چەندە دەلىن لە ولاتانى ئەوروىي پىشكەوتو، بە كۆشش و خەباتى ھاربەش و تىگەپىشت ئەو سنوورەيان بەزاندو، ئافرەت بەشدارى گۆرانكارىيەكانى ئەمۆزى جىسھان دەكەن، وەكو دەلىن لەوئىش لە ھەندى باروہ ناتەواويان ھەيە.

بە كورتى لەم سەردەمە بە گۆيەرى پىشكەوتن، پىئوستە ئافرەتانى رۆشنىبىرى جىھان و خۇمان لە ئاستى ئەو داراكارىيەى ئافرەت بىن، داراى ئەو گۆرانكارىيانە بەكەن كە لەم سەردەمەدا پىئوستە ئەنجام بەدرين، بۆ نىئە ياساكانى كەسىتى عىراقى بە پىي سەردەم بگۆردىرئىت، ئافرەت بىئەتە قسازى و دادو، يەكسانى لە نىوان ژن و پىپاردا لە دەستور ھەبىت، ئافرەتان لە گەشەكردنى ولات و پەرەردەى ئەوئەى دواوژو ژىيارى و شارستانى بىنە كۆلەگى ئەم مەبەستە.

دەبا بۆچوونى دواكەوتو و چىت نەبەنە كۆسپ و تەگەرە لە رىگاي ئەم نىشتمانە ستەمدىدە ھەموو لا بە يەكجار بۆ ژيانىكى باشتر لە كوردستانىكى نازاد كار بەكىن.